

La partícula espiritual, de Gabriel Magalhaes a La Vanguardia

No cal un accelerador de protons milionari per comprovar que al vell àtom d'Occident hi falta la partícula espiritual. Sense aquesta partícula, l'economia funciona com un interminable canibalisme d'egoïsmes i interessos. I és la seva absència el que es nota en el buit inquietant de molts dels nostres polítics. Hem realitzat el projecte d'una societat sense Déu, i resulta que això equival a submergir-nos a poc a poc en un pantà de problemes. Sense música de fons divina, Occident serà un malson infinit.

El primer error és creure que la nostra espiritualitat, de base cristiana, val el mateix que el culte d'Osiris o l'adoració a Baal. Molts creuen que es tracta d'una superstició entre supersticions. La veritat és que aquestes pràctiques religioses antigues han desaparegut i l'espiritualitat occidental continua viva des de fa milers d'anys, quan un pastor anomenat Abraham va tenir experiències transcendents.

I això passa perquè es tracta d'una fe que busca sincerament la veritat. Els profetes pagaven amb el desert la seva valentia d'afirmar veritats. I el laboratori d'un científic no és més que la continuació d'aquesta aventura. Per això, en l'èpica de la investigació, immediatament salta la metàfora mística, com ha passat recentment amb l'anomenada *partícula de Déu*. Dir recerca de la veritat és dir, també, desig de bellesa. Des dels somnis zoològics de les caveres fins avui, passant pels salms de David i el Partenó hel·lènic, l'art s'apropa a l'absolut a través de la sensibilitat. Com va dir Pessoa: "Ja han vist Déu les meves sensacions". Efectivament, es pot veure o entreveure la divinitat en tants quadres, tants versos, tants plans de cinema, tantes composicions musicals. Fins i tot les teles més àrides de Mondrian posen una vidriera etèria en la nostra mirada.

Tenir fe consisteix a discutir amb Déu: la conversa més interessant de la nostra vida serà la que mantindrem amb Ell. Negar-lo amb freqüència és una manera de trobar-lo. Al mapa de l'humà, la rosa dels vents divina és indispensable. Oblidar Déu, perquè ens creiem molt avançats, és tan absurd com desconèixer l'alfabet perquè tenim ordinadors.

A més, l'espiritualitat occidental està marcada per un profund desig d'amor. Un cristià és un ciutadà de l'amor. I l'esquerra, en el fons, consisteix en una impaciència d'aquest mateix amor: davant la llunyania de la felicitat a l'altre món, es va alçar la generosa heretgia de voler concretar aquesta ventura en aquest costat de la realitat. No hi ha cap revolució més important que descobrir la nostra pròpia eternitat: res no allibera més que saber-se destinat a la democràcia absoluta d'existir per sempre.

La tradició d'Occident és aquesta aventura espiritual, sigui en la seva forma canònica, sigui en la seva forma herètica, o fins i tot en la seva modalitat irònica. En els últims trenta anys, per primera vegada, hem intentat la creació d'un món sense esperit. La idea era instaurar aquesta granja de prosperitats a la qual vam anomenar societat del benestar, i en la qual exerciríem tots de poderosos sementals. Un projecte atroç que ha transformat la ciència en un negoci o un pretext de carreres acadèmiques, la filosofia en un gran silenci i l'art en uns simples escacs comercials.

El més curiós és que, ara que cadascú ja s'havia instal·lat al seu estable, ens diuen que no hi ha pinso. I al final sembla que el nostre destí serà tirar del carro, amb aquesta llibertat trista dels bous, que es redueix al balanceig líric de la cua. Occident sense esperit resulta una pura inoperància. Davant el daltabaix imminent, a Portugal s'ha generat un fenomen que hem d'anomenar reglamentarisme. Es tracta de crear moltes normatives, molts sistemes d'avaluació, per intimidar la població. Però aquests reglaments no són més que un intent que el buit funcioni. Una pura pèrdua de temps. El més pràctic seria donar a la ciutadania la possibilitat de descobrir l'horitzó interminable de la seva ànima. El millor seria admetre d'una vegada que una societat sense teló de fons espiritual és un atzucac.

Tindrem prou humilitat per reconèixer-ho? Resulta esgotador veure els economistes discutint si aquesta crisi s'assembla a la del 1929 o a la del Japó el 1990. La nostra situació és, en realitat, la d'un immens buit d'ànima que immensament comença a projectar-se al voltant nostre. Seria necessari, amb rapidesa, instal·lar noves actituds en la vida pública. No les del simple monetarisme. Perquè l'ètica tampoc no funciona sense esperit. Confessant que aquesta tradició espiritual també ha comès errors, siguin els de les esglésies, siguin els d'aquestes esglésies al revés de l'esquerra, la veritat és que, en el seu conjunt, aquesta vida de l'ànima ha estat i serà el nostre encert més gran.